

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/34/2018
Identifikačné číslo spisu:	1103898888
Dátum vydania rozhodnutia:	22.06.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:1103898888.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. Vladimíra Silektisa - DASIL, s miestom podnikania v Bratislave, Gajova 4, IČO: 32 108 486, zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária KLIMKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Gajova 4, IČO: 35 918 187, v mene ktorej koná JUDr. Jozef Klimko, konateľ a advokát, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo financií Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, IČO: 00 151 742, o zaplatenie 2.261.049,44 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 30/2003, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. marca 2017 sp. zn. 3 Co 502/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 23. marca 2017 sp. zn. 3 Co 502/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 30. mája 2014 č. k. 14C/30/2003-504 (v poradí druhým) uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.261.049,44 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 13 % ročne od 21. novembra 2003 do zaplatenia a nahradiť trovy konania vo výške 125.491,20 eur k rukám právneho zástupcu žalobcu, a to v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku. Na odôvodnenie rozhodnutia uviedol, že žalobca sa žalobou domáhal voči žalovanej náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), a to titulom nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu v rámci daňového konania. V prejednávanej veci bolo preukázané, že žalobca si u správcu dane uplatnil nárok na vrátenie nadmerného odpočtu DPH daňovým priznaním z 25. októbra 1994. Daňový úrad Bratislava I následne začal daňovú kontrolu uplatneného nároku a rozhodnutím z 22. novembra 1994 č. 600/23-43358/1994 daňové konanie prerušil z dôvodu začatia konania o predbežnej otázke podľa § 26 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov (ďalej len „zákon č. 511/1992 Zb.“). Rozhodnutím z 28. januára 2000 č. 600/322/1844/2000 Daňový úrad Bratislava I žalobcovi nepriznal uplatnený

nadmerný odpočet DPH, pričom toto rozhodnutie bolo potvrdené rozhodnutím Ústredného daňového riaditeľstva Slovenskej republiky z 10. mája 2000 č. II/210/2871/2000-2164. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom z 29. novembra 2000 sp. zn. 5SŽ/112-113/00 obe uvedené rozhodnutia zrušil z dôvodu nedostatočného zistenia skutkového stavu veci a vec vrátil na ďalšie konanie. Daňový úrad Bratislava I následne rozhodnutím z 18. januára 2001 č. 600/322/6350/2001 priznal žalobcovi nadmerný odpočet DPH uvedený v daňovom priznaní za zdaňovacie obdobie september 1994 v sume 48.438.228 Sk (1.607.854,61 eur) a táto suma bola pripísaná na účet žalobcu 16. februára 2001. Súd prvej inštancie konštatoval existenciu nezákonného rozhodnutia Daňového úradu Bratislava I z 28. januára 2000 č. 600/322/1844/2000, v dôsledku ktorého žalobca nemohol disponovať s peňažnými prostriedkami v sume 1.607.854,61 eur, nakladať s nimi a zhodnocovať ich. Dospel k záveru, že v daňovom konaní došlo aj k nesprávnemu úradnému postupu, a to najmä z dôvodu nerešpektovania jednotnej colnej deklarácie a nedodržiavania zákonných lehôt v daňovom konaní. Uviedol, že správca dane bol viazaný predloženým colným vyhlásením JCD č. 1526203400406 z 22. septembra 1994 a 25. januára 1995 a opraveným JCD č. 1526203400406 z 10. januára 1995, ktoré neboli zrušené. V daňovom konaní neboli taktiež rešpektované právne predpisy vo veci rozsahu daňovej kontroly, tak ako to vyplýva z príslušných ustanovení zákona č. 511/1992 Zb. Námietku premlčania vznesenú žalovanou posúdil ako nedôvodnú a poukázal na zrušujúce rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave z 20. decembra 2012 sp. zn. 3Co/319/2011, v ktorom odvolací súd vyslovil právny názor, že žalobca sa až dňom doručenia (oznámenia) rozhodnutia o vrátení nadmerného odpočtu DPH dozvedel o existencii škody vo forme ušlého zisku v rozsahu potrebnom na jej určenie, t. j. dňom 18. januára 2001. Uviedol, že žalobca sa v spore domáhal ušlého zisku pre nemožnosť nakladania s finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu DPH, ktorý mu bol vrátený až po niekoľkých rokoch. V prípade, ak by bol žalobcovi tento nadmerný odpočet DPH vrátený v zákonnej lehote, mal by možnosť získať z neho úžitky v zmysle § 123 Občianskeho zákonníka. Súd sa stotožnil s argumentáciou žalobcu, že úrok z omeškania plní funkciu paušalizovanej náhrady škody pri náhrade škody spôsobenej omeškaním dlžníka s plnením peňažného dlhu, keď náhradu škody možno požadovať, iba pokiaľ nie je krytá úrokmi z omeškania. S ohľadom na doplnené dokazovanie ustálil, že očakávanie zväčšenia majetku žalobcu pri možnosti disponovania s finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu DPH v rozhodnom období by pri pravidelnom chode vecí bolo reálne a nie fiktívne. Vzhľadom na uvedené priznal žalobcovi náhradu škody vo výške 2.261.049,44 eur, ktorá pozostáva zo sumy 2.249.234,42 eur vyčíslennej ako úrok z omeškania vo výške 3 % ročne z 1.607.854,61 eur od 14. februára 1995 do 30. apríla 1994 a úrok z omeškania vo výške 24 % ročne z 1.670.854,61 eur od 1. mája 1995 do 16. februára 2001 a zo sumy 11.815 eur z titulu nákladov spojených s predbežným prerokovaním nároku. Žalobcovi priznal aj nárok na úroky z omeškania vo výške 13 % ročne od 21. novembra 2003 do zaplatenia, t. j. odo dňa nasledujúceho po doručení žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody žalovanej. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a 149 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovanej rozsudkom z 23. marca 2017 sp. zn. 3Co/502/2014 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal proti žalovanej plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolanie žalovanej nie je dôvodné. Skonštatoval, že v danom spore boli preukázané všetky predpoklady zodpovednosti štátu za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., t. j. existencia nezákonného rozhodnutia i nesprávneho úradného postupu v rámci daňového konania v období od 14. februára 1995 do 16. februára 2001, vznik a výška škody, ako aj príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a nesprávnym úradným postupom a škodou. Zdôraznil, že príčinou vzniku škody bol vo vzájomnej súvislosti ako nesprávny úradný postup v uvedenom období, tak aj nezákonné rozhodnutie. V konaní nebolo sporné, že týmto nezákonným rozhodnutím je rozhodnutie Daňového úradu Bratislava I z 28. januára 2000 č. 600/322/1844/2000. Vo vzťahu k nesprávnemu úradnému postupu uviedol, že súd prvej inštancie správne skonštatoval jeho existenciu, a to z dôvodu nerešpektovania jednotnej colnej deklarácie, nedodržiavania zákonných lehôt v daňovom konaní a nerešpektovania právnych predpisov vo veci rozsahu daňovej kontroly. V tejto súvislosti poukázal na odôvodnenia rozsudkov Krajského súdu v Bratislave z 5. apríla 2006 sp. zn. 2 S 168/2005 a z 9. júna 2011 sp. zn. 1S/240/2010 (v týchto prípadoch žalobca žaloval Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky). Mal preukázané, že pri dodržaní zákona mal Daňový úrad Bratislava I vrátiť žalobcovi nadmerný odpočet DPH najneskôr 13. februára 1995, kedy v zmysle § 22 ods. 2 zákona č.

222/1992 Zb. o dani z pridanej hodnoty uplynula 10 dňová lehota na jeho vrátenie, nakoľko Daňový úrad Bratislava I bol povinný ukončiť daňovú kontrolu 2. februára 1995. K námietke žalovanej, že daňový úrad, ktorý nadmerný odpočet DPH zadržoval, priznal a zaplatil žalobcovi za jeho zadržovanie úrok vo výške 444.200,93 eur uviedol, že nárok na vrátenie daňového preplatku podľa § 63 zákona č. 511/1992 Zb. nemožno zamieňať s nárokom na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb., pretože v zmysle rozhodnutia najvyššieho súdu z 31. mája 2005 sp. zn. 1Cdo/16/2005 uplatnenie jedného z uvedených nárokov nevylučuje uplatnenie aj druhého z nich. Stotožnil sa tiež so spôsobom uplatnenia ušlého zisku vyčísleného pomocou výpočtu výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody, pričom žalobca výšku ušlého zisku preukázal listinnými dôkazmi. S poukazom na predložené potvrdenia bánk mal za to, že očakávanie zväčšenia majetku žalobcu pri možnosti disponovania s finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu DPH v rozhodnom období by pri pravidelnom chode vecí bolo reálne a nie fiktívne. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobca voľne finančné prostriedky investoval napr. prostredníctvom účtov, sporiacich, prevoditeľných či termínovaných vkladov, štruktúrovaných produktov, kreditných obchodov alebo cenných papierov. Dôvodil, že následkom zásahu škodnej udalosti (nevrátenie nadmerného odpočtu DPH riadne a včas) do očakávaného priebehu činnosti žalobcu bola skutočnosť, že žalobca nemohol za obvyklých okolností vložiť finančné prostriedky vo výške nadmerného odpočtu DPH na účet/účty či iné produkty v banke/bankách, t. j. dosiahnuť zisk s týmto spojený. Žalobca zároveň preukázal aj výšku zisku (výnos), ktorý by pri bežnom nakladaní s finančnými prostriedkami za normálneho chodu vecí dosiahol. Ak si žalobca podanou žalobou uplatnil nižšiu sumu, tak jej priznanie súdom prvej inštancie bolo vecne správne. Odvolacie námietky žalovanej týkajúce sa premĺčania uplatneného nároku, priznaných nákladov spojených s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody a priznaných úrokov z omeškania z istiny vyhodnotil ako nedôvodné. Výrok o trovách odvolacieho konania odôvodnil § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie zmenil a žalobu ako nedôvodnú zamietol. Navrhla tiež odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia. Dovolanie podala z dôvodu existencie procesnej vady zmätočnosti konania, pričom jeho prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP. Dovolanie podala zároveň z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom a jeho prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Namietala nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa vecne nezaoberal nesprávnym úradným postupom, t. j. neuviedol, aké pravidlá ustanovené právnymi normami boli zo strany správcu dane porušené, pričinnou súvislosťou medzi nesprávnym úradným postupom a uplatnenou škodou. Uviedla, že súdy nižších inštancií vo svojich rozhodnutiach svojvoľne hodnotili zistený skutkový stav, ktorý je možné označiť ako arbitrárny a nezákonný. Nestotožnila sa s výkladom, podľa ktorého by celý postup daňového úradu predchádzajúci vydaniu rozhodnutia v daňovom konaní bol automaticky aj nesprávnym úradným postupom. Dôvodila, že opodstatnenosť nároku na náhradu škody z titulu vydania nezákonného rozhodnutia voči štátu bolo možné skúmať výlučne iba za obdobie od 28. januára 2000 (kedy bolo nezákonné rozhodnutie vydané) do 16. februára 2001 (kedy bol nadmerný odpočet žalobcovi vrátený) a nie spätne od roku 1995. Skutočnosť, že rozhodnutie o nepriznaní nadmerného odpočtu DPH bolo najvyšším súdom zrušené neznamená, že postup správcu dane od roku 1995 je zároveň aj nesprávnym úradným postupom. Poznamenala, že najvyšší súd v rozhodnutí z 29. novembra 2000 sp. zn. 5Sž112-113/00, ktorým zrušil rozhodnutie daňového úradu o nepriznaní nadmerného odpočtu DPH, neriešil nesprávny úradný postup, ale preskúmal len zákonnosť vydaného rozhodnutia a toto zrušil z dôvodu, že v náležitom rozsahu nebol zistený skutkový stav na posúdenie veci. Zotrvala na vznesenej námietke premĺčania, pretože ak žalobca namieta nesprávne prerušenie daňového konania ako aj povinnosť vrátiť nadmerný odpočet DPH zo strany daňového úradu v roku 1995, o tejto skutočnosti mal vedomosť už v tom čase. Ďalej namietala, že dovolací súd v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou a so zákonom priznal žalobcovi úrok z omeškania zo žalovanej sumy od 21. novembra 2003, t. j. odo dňa doručenia žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody a neakceptoval zákonom stanovenú šesť mesačnú lehotu na prerokovanie tejto žiadosti. Spochybnila tiež žalobcom vyčíslené náklady spojené s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody vo výške 11.815,02 eur a zdôraznila, že súd ich priznal žalobcovi ako skutočnú škodu. Poukázala na to, že súdy nižších inštancií pri výpočte výšky

ušlého zisku žalobcu použili analogicky výpočet výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody pri náhrade škody spôsobenej omeškaním dlžníka s plnením peňažného dlhu, pričom táto otázka ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Dôvodila, že priznaná škoda vyčíslená formou úroku z omeškania označená ako „paušalizovaná náhrada škody“ nie je skutočnou škodou ani ušlým ziskom žalobcu. Pripustením takéhoto výkladu nebude potrebné v súlade so zákonom preukazovať skutočnú škodu a ušlý zisk, ale postačí vyčísliť úrok z omeškania, ktorý sa označí ako „paušalizovaná náhrada škody“. Zastávala názor, že inštitút úrokov z omeškania upravený v § 517 a nasl. Občianskeho zákonníka nemožno zamieňať s inštitútom náhrady škody, ktorý je upravený v § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka a v danom prípade v špeciálnom zákone č. 58/1969 Zb. Zároveň zdôraznila, že nadmerný odpočet DPH zadržiaval daňový úrad a tento zaplatil žalobcovi za jeho zadržiavanie úrok z omeškania vo výške 444.200,93 eur za obdobie od 2. januára 2000 do 18. januára 2001.

3.1 V rámci zákonnej lehoty na podanie dovolania žalovaná zmenila dovolacie dôvody a uviedla, že dovolanie podáva výlučne z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Dovolací súd požiadala, aby neprihliadal na časť dovolania, v ktorej namietala zmatečnosť rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle § 420 písm. f) CSP.

4. Žalobca navrhol dovolanie odmietnuť, resp. zamietnuť, nakoľko uplatnené dovolacie dôvody nie sú dané. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu považoval za správne, dostatočné a presvedčivé. Stotožnil sa aj s právnymi závermi odvolacieho súdu, ktorý podľa jeho názoru pri výpočte výšky ušlého zisku nepoužil analogicky výpočet výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody pri náhrade škody spôsobenej omeškaním dlžníka s plnením peňažného dlhu.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) žalovaná zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné aj dôvodné, a preto treba napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť.

6. Najvyšší súd sa však najprv musel vysporiadať s procesnou situáciou, ktorá nastala v dôsledku podania žalovanej, ktorým zmenila dovolacie dôvody. Vzhľadom na procesne účinný dispozitívny úkon žalovanej, ktorým zúžila obsah a rozsah prieskumnej činnosti najvyššieho súdu, sa najvyšší súd v súlade s jeho rozhodovacou praxou (napr. sp. zn. 6Cdo/75/2017) dovolaním z hľadiska dovolacieho dôvodu uplatneného podľa § 420 písm. f) nezaoberal, ale vychádzal z toho, že žalovaná uplatnila iba dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP, t. j. nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

11. V posudzovanom prípade žalovaná prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z § 421 ods. 1

písm. a) a b) CSP. Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci odvolacím súdom namietala nasledovné:

- a/ nesprávny výklad súdu, podľa ktorého by celý postup daňového úradu predchádzajúci vydaniu nezákonného rozhodnutia v daňovom konaní bol automaticky aj nesprávnym úradným postupom,
- b/ priznanie úroku z omeškania zo žalovanej sumy odo dňa doručenia žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody bez akceptovania zákonom stanovenej šesť mesačnej lehoty na prerokovanie tejto žiadosti,
- c/ priznanie náhrady nákladov spojených s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody,
- d/ výpočet výšky ušlého zisku žalobcu s analogickým použitím výpočtu výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody pri náhrade škody spôsobenej omeškaním dlžníka s plnením peňažného dlhu.

12. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

13. Vzhľadom na uvedené dovolací súd ustálil, že podstatnou právnou otázkou, ktorú žalovaná vymedzila v súlade s § 432 ods. 2 CSP je to, či súd mohol pri určení výšky ušlého zisku žalobcu použiť výpočet výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody. Žalovaná tvrdí, že táto otázka ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Dovolací súd nezistil, že by predmetná otázka bola doposiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie v danom prípade procesne prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

14. V posudzovanej veci sa žalobca domáhal náhrady škody - ušlého zisku voči štátu podľa zákona č. 58/1969 Zb. z dôvodu nezákonného rozhodnutia a nesprávneho úradného postupu. Súd nižších inštancií dospeli k záveru o súčasnom splnení troch zákonných podmienok pre vznik objektívnej zodpovednosti štátu za škodu v zmysle citovaného zákona, a to a/ zrušené nezákonné rozhodnutie orgánu štátu alebo nesprávny úradný postup, b/ existencia škody (skutočnej škody a ušlého zisku), c/ príčinná súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím, resp. nesprávnym úradným postupom. Pojem „škoda“ nebol v zákone č. 58/1969 Zb. definovaný, preto sa v zmysle ustanovenia § 20 tohto zákona pre výklad použili spoločné ustanovenia Občianskeho zákonníka o škode, konkrétne ustanovenie § 442 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sa uhrádza skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk) (napr. rozsudok najvyššieho súdu z 29. marca 2017 sp. zn. 5Cdo/195/2015).

15. V konaní uplatnený ušlý zisk predstavoval škodu vzniknutú v dôsledku nemožnosti nakladania s finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu DPH v rozhodnom období, nakoľko v prípade ich vrátenia v zákonnej lehote by mal žalobca možnosť získať z tejto sumy úžitky v zmysle § 123 Občianskeho zákonníka. Podľa odvolacieho súdu žalobca pre výpočet výšky ušlého zisku použil analogicky výpočet výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody pri náhrade škody spôsobenej omeškaním dlžníka s plnením peňažného dlhu. Žalobca v žalobe uviedol, že výška úroku z omeškania ustanovená vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 45/1964 Zb., platnou k 14. februáru 1995, bola 3 % ročne a od 1. mája 1995 bola výška úrokov z omeškania ustanovená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z.z. ako dvojnásobok diskontnej sadzby určenej Národnou bankou Slovenska platnej k prvému dňu omeškania, t. j. výška úrokov z omeškania od 1. mája 1995 bola 24 % (diskontná sadzba určená Národnou bankou Slovenska platná k tomuto dňu

bola 12 %). Odvolací súd uviedol, že žalobca sa teda nedomáhal zaplata úrokov z omeškania pre omeškanie daňového úradu s vrátením nadmerného odpočtu DPH a ani úrokov z omeškania, ktoré by mali predstavovať jeho ušlý zisk. Domáhal sa náhrady škody - ušlého zisku a pre výpočet výšky tejto škody použil výpočet výšky úrokov z omeškania. Z vykonaného dokazovania mal preukázané (body 62., 63. a 64. odôvodnenia rozsudku), že ak by žalobca investoval finančné prostriedky zodpovedajúce zadržiavanému nadmernému odpočtu DPH, mohol v rozhodnom období reálne očakávať vyšší výnos ako sumu, ktorú si žalobou uplatnil.

16. Najvyšší súd v rozsudku z 28. apríla 2010 sp. zn. 4Cdo/319/2008 uviedol, že ušlý zisk je ujmou spočívajúcou v tom, že u poškodeného nedošlo v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to s ohľadom na pravidelný beh vecí dalo očakávať. Ušlý zisk sa neprejavuje zmenšením majetku poškodeného (úbytkom aktív, ako je to u skutočnej škody), ale stratou očakávaného prínosu (výnosu). Nestačí pritom iba pravdepodobnosť rozmnoženia majetku, lebo musí byť naisto postavené, že pri pravidelnom behu vecí (nebyť protiprávneho konania škodcu alebo škodnej udalosti) mohol poškodený dôvodne očakávať zväčšenie svojho majetku, ku ktorému nedošlo práve v dôsledku konania škodcu (škodnej udalosti).

17. Právnym pochybením súdov pri určení výšky ušlého zisku sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutí z 31. júla 2017 sp. zn. 5MCdo/2/2015. V tomto prípade súdy vec nesprávne právne posúdili, keď sa ohľadom výšky škody uspokojili s aplikáciou hypotetickej domnienky v podobe zákonného úroku z omeškania vo výške podľa ustanovení Obchodného zákonníka bez toho, aby poškodený akýmkoľvek spôsobom tvrdil a preukázal okolnosti svedčiace o reálnej výške ušlého zisku. Dovolací súd uviedol, že výšku ušlého zisku nemožno určiť s pomocou analogickej aplikácie ustanovení o úrokoch z omeškania (v tomto prípade § 369 ods. 1 v spojení s § 502 Obchodného zákonníka) práve pre absenciu konkrétneho reálne preukázateľného základu takto uplatneného nároku.

18. Dovolací súd má za to, že v prejednávanej veci spôsob určenia výšky priznaného ušlého zisku žalobcovi vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Na rozdiel od sporu sp. zn. 5MCdo/2/2015 súdy síce vykonali dokazovanie smerujúce k zisteniu výšky škody (ušlého zisku) žalobcu, avšak jej priznaná výška nezodpovedá konkrétnym okolnostiam prípadu. Podľa názoru dovolacieho súdu výška škody musí byť presne špecifikovaná a preukázaná príslušnými dôkazmi, z ktorých bude jednoznačne vyplývať, že poškodený by žalovaný ušlý zisk v určitej sume za pravidelného chodu veci skutočne dosiahol nebyť škodovej udalosti. Výška ušlého zisku preto nemôže byť vypočítaná pomocou úrokov z omeškania tak, ako to uviedol žalobca v žalobe a s čím sa súdy nižších inštancií stotožnili. Záonné predpoklady pre priznanie úroku z omeškania a pre priznanie nároku na náhradu škody (spočívajúcej aj v ušlom zisku) sú odlišné a platí, že zistenie výšky ušlého zisku je otázkou skutkovou, ktorá musí mať svoj základ v zistenom skutkovom stave. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď pri určení výšky škody spočívajúcej v ušlom zisku použil analogicky výpočet výšky úroku z omeškania ako paušalizovanej náhrady škody pri náhrade škody spôsobenej omeškaním dlžníka s plnením peňažného dlhu.

19. Súd prvej inštancie priznal žalobcovi aj náhradu nákladov spojených s predbežným prerokovaním nároku na náhradu škody vo výške 11.815,02 eur. Odvolací súd sa s uvedeným stotožnil a poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. marca 1999 sp. zn. 2Cdo/7/99 (pozri R 26/2000). Žalovaná v dovolaní síce namietala nesprávne priznanie tejto náhrady žalobcovi, avšak vo vzťahu k uvedenému nenastolila právnu otázku relevantnú v zmysle § 421 ods. 1 v spojení s § 432 ods. 2 CSP. Otázky spojené s vyčíslením tejto náhrady, prípadne skúmanie, či daná suma bola skutočne uhradená, sú otázkami skutkovými a významovo nezodpovedajú požiadavkám pre vymedzenie dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle citovaných ustanovení CSP.

20. Vzhľadom na nesprávne právne posúdenie vyššie uvedenej otázky dovolací súd považuje za predčasné zaoberať sa súvisiacou právnou otázkou týkajúcou sa priznania nároku na úrok z omeškania vo výške 13 % ročne od 21. novembra 2003 do zaplata. V záujme efektivity ďalšieho konania však poznamenáva, že v tejto súvislosti je potrebné vziať zreteľ na § 10 zákona č. 58/1969 Zb. a posúdiť,

kedy v rámci stanovenej šesť mesačnej lehoty, resp. či vôbec dotknutý orgán štátu reagoval na žiadosť žalobcu o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody.

21. Dovolací súd nad rámec uvedeného konštatuje, že pre správne určenie výšky škody bude v ďalšom konaní nevyhnutné taktiež rozčleniť, akú časť náhrady škody je možné priznať žalobcovi z titulu nezákonného rozhodnutia a akú z titulu nesprávneho úradného postupu. Tieto dve samostatné kategórie, resp. dve základné formy objektívnej zodpovednosti štátu, v dôsledku ktorých si podľa zákona č. 58/1969 Zb. možno uplatniť voči štátu náhradu škody totiž nemožno navzájom stotožňovať a spájať. Z rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že žalobcovi bola priznaná náhrada škody za celé obdobie od 14. februára 1995 do 16. februára 2001 spolu vo výške 2.261.049,44 eur s príslušenstvom, avšak bez jednoznačného vymedzenia, aká suma je priznaná z titulu vydania nezákonného rozhodnutia a aká z titulu nesprávneho úradného postupu. Skúmanie zákonných predpokladov zodpovednosti štátu za škodu je nutné skúmať osobitne vo vzťahu k nezákonnému rozhodnutiu a osobitne vo vzťahu k nesprávnemu úradnému postupu, čo v rozhodnutí odvolacieho súdu absentuje. V rámci inštruktívnosti dovolací súd zároveň uvádza, rešpektujúc pritom právny názor vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu z 31. mája 2005 sp. zn. 1Cdo/16/2005, že pri rozhodovaní o výške škody bude potrebné zohľadniť skutočnosť, že daňový úrad žalobcovi za zadržiavanie nadmerného odpočtu DPH priznal a zaplatil úrok vo výške 444.200,93 eur za obdobie od 2. januára 2000 do 8. januára 2001.

22. So zreteľom na uvedené dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu pre nesprávne právne posúdenie veci zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP).

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.